

SANT SADURNÍ

Carles Querol i Rovira

El proper dimecres farà exactament un segle que es va inaugurar, al crit entusiasta de "Visca Marc Mir!", el monument al seu honor a la plaça de l'Ajuntament de Sant Sadurní. Aquest personatge era l'hereu de can Guineu, la casa pairal més emblemàtica de la vila, i va encapçalar un gran moviment ciutadà per fer front a la fil-loxera i a les seves conseqüències quan a les acaballes del segle XIX aquesta plaga va arruïnar la viticultura penedesenca, catalana i espanyola. Per això, precisament, el van honorar l'1 de juny de 1905.

Trenta-un any després, durant els esdeveniments revolucionaris de l'estiu de 1936, quan els generals Franco, Mola i Queipo de Llano van encapçalar el cop militar contra la República, i al crit de "A terra, el Guineu!", una multitud encuriosida va presenciar com s'enderrocava aquell monument. Qui va prendre aquella decisió? Per què? Qui la va executar?

Per primera vegada a la història, després de gairebé setanta anys, es publiquen els noms dels suposats autors intel·lectuals i materials de l'enderroc i se n'expliquen els motius. (No deixa de ser inquietant que s'hagi trigat tant de temps a aclarir una qüestió com aquesta. Tenia raó el mestre Pierre Vilar, l'historiador francès, quan deia que "la història està feta d'allò que uns voldrien oblidar..."

De l'homenatge de 1905 al greuge de 1936 (primera part)

Per sort també en tenia quan conclouia "... i d'allò que uns altres no poden oblidar").

Visca Marc Mir!

Diuen les cròniques periodístiques que la inauguració del monu-

ment a Marc Mir i Capella va ser una gran festa. També algunes de les imatges fotogràfiques que hem pogut recuperar ens ho confirmen. Eren les tres de la tarda de l'1 de juny de 1905 i la plaça de l'Ajuntament de Sant Sadurní era mig plena de gent. El monument, dissenyat pel seu gendre, l'arquitecte Miquel Madorell i Rius, constava d'un basament en forma d'estrella de cinc puntes, sobre el qual s'erigia un fust de base pentagonal que s'estrenyia fins a un capitell, coronat pel bust de Marc Mir esculpit en marbre per Dídac Massana.

La figura de Marc Mir i Capella (1851-1903) s'havia engrandit arran de la crisi agrícola provocada a Catalunya per la fil-loxera. Des que va aparèixer la plaga, ell, i també molts d'altres sadurninencs i penedesencs, van saber afrontar l'adversitat, van assumir que havien d'arrencar les vinyes i van liderar la replantació amb ceps americans.

Aquesta era la cara amable del personatge, la vessant èpica de l'home providencial que justament havia mort el 1903 quan les vinyes ja havien recuperat la seva esplendor. Amb la seva prematura desaparició, es va crear el mite.

Però la personalitat de Marc Mir -com la seva i la meva, amiga o amic lector- era polièdrica, i tenia també un revers, com el tenen totes les monedes. L'hereu de can Guineu administrava un important patrimoni en el qual destacaven els interessos manufacturadors, els valors mobiliaris, el sòl urbà i, pel que ara més ens interessa, l'explotació de les finques agrícoles de la família,

del segle XIX i els primers trenta anys del segle XX va girar entorn del problema rabassaire, bàsicament pel que afectava l'accés a la propietat de les terres conreades a rabassa, i a la millora de les condicions contractuals. Va ser la història d'una frustració: cada vegada que es feia un pas endavant, l'exèrcit l'avortava. L'estament militar era una peça més de l'engranatge de l'oligarquia agrícola, dels terratinents i del caciquisme, tan ben explicat i denunciat per l'escriptor aragonès Joaquín Costa i Martínez (1846-1911).

A la Conferència de Treballadors del Camp celebrada a Barcelona el 20 i el 21 de maig de 1893, a la qual van assistir representants de societats agrícoles penedesenques, es van aprovar, entre d'altres, dues importants resolucions, que mai no es van poder portar a la pràctica: el dret a la continuïtat a la terra mitjançant la perpetuïtat de la rabassa morta i la proposta de revisió dels contractes vigents, de tal manera que les rendes que s'havien de lliurar a la propietat no excedissin de la cinquena part els anys bons (20%) i de la desena part en les males anyades. La Primera República va declarar redimibles totes les pensions i rendes dels rabassaires. Ja aleshores l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre (IACSI), representant els interessos dels grans propietaris agrícoles en general, i els de can Guineu en particular, protestà iradament i al cap de sis mesos de la seva publicació, després del cop d'Estat del general Pavía el 1874 que va dissoldre les Corts republicanes, el general Serrano anul·lava l'aplicació d'aquella llei, el 20 de febrer de 1874.

La plaga de la fil-loxera generà una greu conflictivitat al camp català quan molts propietaris van considerar que, amb la mort de les vinyes, els contractes de rabassa es donaven per extingits, i procediren a desnonar els rabassaires. El nous contractes de parcel·la o d'arrendament obviaven la qüestió de la propietat de la terra, ja que aquesta no es podria reclamar per

(continua a la pàgina següent)

La inauguració del monument a Marc Mir i Capella, al mig de la plaça de l'Ajuntament, es va celebrar l'1 de juny de 1905, ara fa exactament un segle. El conjunt escultòric havia estat dissenyat pel seu gendre Miquel Madorell i Rius i esculpit per Dídac Massana. (Foto de l'arxiu de l'autor, realitzada per Raül Maria Mir i Comas)

SOPAR ANIVERSARI

CELEBRACIÓ 20 ANYS DEL MENJADOR DE LAVERN

(ZER SUBIRATS)

El dissabte **18 de juny**, a les 21.30 h,
a la pista poliesportiva de Lavern

*Hi son convidats tots els exalumnes, exmestres
i exfamílies que han anat a l'escola.*

Preu: 15 euros

Cal fer l'ingrés per confirmar assistència fins al 13 de juny
al c/c 2081 004451 0000017496 de Caixa Penedès.